

Dimitar Kondovski

Galerija Doma JNA

Zoran Nastić

Jedan od najznačajnijih predstavnika makedonskih slikara srednje generacije je Dimitar Kondovski — izložio je u Galeriji Doma JNA u Beogradu slike nastale u vremenskom intervalu od 1972. do 1978. Ovaj opus autor je nazvao ikonskom fazom, zbog uticaja vizantijskih srednjovekovnih rešenja koje on transformiše u jedan lični repertoar dekorativnih znakova. Oslobođen od zahteva figurativne predstave D. Kondovski nastoji da ornamentalnim kružnim rozetama postavljenim u hijerarhijskom nizu i razmeštaju stvori ikone modernog doba, da u zografskom maniru duhovno religiozni sadržaj ikone transponuje u sintetičan moderan likovni izraz. Ipak izvorni sentiment prema tradiciji vizantijskog slikarstva ostaje sveden na ornamentalno rešenje lišeno narativnosti. Autorova potreba da znak i simbol oplemeni teksturom patine ikona, pozajmljivanjem ornamentalnih simbola ikonopisa, metalnih okova ili plastike primenjene umetnosti, sve to postaje želja za valorizovanjem umetnosti balkanskog kulturnog nasleđa. Fajumski portreti, mavarske azulehos pločice, koptski i levantinski emajl, tibetanske mandale, drvene intarzije, ruske i grčke ikone, sve su to inspirativni elementi njegovih slika. Pojedini kvaliteti ovih elemenata integrisani su u slikarstvo Dimitra Kondovskog rafiniranom harmonijom i sin-

težom kartezijanskim mirom. Struktura slike D. Kondovskog poštuje zakone simetričnosti i broja, uspostavlja harmoniju sfera po zografskim kanonima. Poštujući tehnološki slikarski postupak starih živopisaca, tehnikom tempere na dasci Kondovski na zlatnoj, crvenoj ili tamnoj pozadini stvara minijature, triptihe, poliptihe, slike koje bi trebalo da deluju kao relikvije posmatraču našeg vremena. Stvaralački impulsi Kondovskog nisu mogli da se zaustave na figurativnim aspektima likovne morfologije; oni su se kretali ka kontemplativnom doživljaju ulazeći u polje metafizičkog osećanja sveta. Obuzet problemom trajanja on stvara znakove koji treba da budu amblemi večnog, onog što se gubi u kontinuitetu vremena. Tako slike Dimitra Kondovskog postaju mandale u čijim krugovima posmatrač integriše svoj doživljaj prostora i vremena. U tome je tajna doživljaja tišine kad stojimo pred slikama srednjovekovnih majstora i modernog Kondovskog. Ovo slikarstvo ukazuje na autorovu potrebu za identifikacijom na opštem nacionalnom i kulturnom nivou u okviru balkanske sredine i afiniteta. Vezivanjem za vizantijske i islamske kanone likovne estetike slikarstvo Dimitra Kondovskog ostaje u domenu ornamentalne simbolike i asocijativnog apstraktnog izraza.

Dragoljub Đokić

Galerija Doma kulture Studentski grad

Mila Rajković

U onoj generaciji Fakulteta primenjenih umetnosti, koja je diplomirala pre godinu dana, a uz koju sam naročito vezana prisnim zajedničkim radom tokom godina — dogodilo se da prvi otvori svoju samostalnu izložbu vajar Dragoljub Đokić. Pada u oči, na ovakvom startu, neka za početak neobična zrelost htenja i zanata, solidnost, često visprenost u izvođačkom nivou, jedinstvo u stilu, znanje u fakturalnom akcentuiranju ovih bogatih metalnih oblika. Nekadašnje seljače i pastir iz zabitog linskog pobrđa, mesio je kao dete glinu, rezao u drvetu, obdelavao rečne oblutke, živeo stopljen sa prirodom, bez razmaka. Imao je snage i ljubavi da se, tegobno i uporno radeći, probije kroz sve faze zvaničnog umetničkog školovanja. No, najveću školu dobrog zanata, koja mu je otvorila vrata u modernu umetnost i u apstrakciju (kako sam kaže), Đokić je našao, od pre osam godina, u radionici majstora Ota Loga. Njegov je saradnik i u izvođenju mnogih radova, ali je ujedno i njegov odani učenik. Ova saradnja-učenje kod majstora presudna je za Đokića — za njegovo shvatanje svojih mogućnosti u savremenoj skulpturi, za njegovu zanatsku bravuroznost i za određeni izraz u koji veruje bez rezerve, gotovo detinjski živo i vedro. Logove pouke su jasne i kod ove jarko nebrušene, sponthane prirode Đokića, nekadašnjeg mladog likoresca. One su mu pomogle da uđe u naše vreme umetnosti, da pođe onim putem kojim je svojevremeno Oto Logo, kako se zna, obogatio srpsku

plastiku, jer je spajajući unutrašnji napon i kretanje mase, preciznom, bleštavom obradom metalnih površina, uz aktivno učešće svetlosti i prostora — ostvario poseban spoj „organskih i mehaničkih elemenata”. Ovo je za sada jedini put kojim Đokić želi da ide i na njemu je imao uspeha i priznanja.

Neki od ovde izloženih radova već su ocenjeni time, što su bili odabrani, u oštroj konkurenciji, za Oktobarski salon 1976. ili za Riječki bijenale mladih 1977. Đokić je sav u onim čvrstim plastičnim formama koje su rustične i kad transponuju organsko u apstraktno, u razućenim masama nabijenim snagom, dinamičnim u svom miru, čvrsto stegnutim pod nekim teretom, u formama koje su kao neki žigovi-znaci zgusnute sila. Njegovi ugići (ovnovi predvodnici), ptičurine, karijatide-nosači, kao da traže da budu postavljeni da rotiraju, da bi pokazali kako su sa svake strane dosledno plastički obdelani.

U Đokićevu skulpturu svakako su ugrađena, kao noseći kostur, neka traganja čiju je bit na svojim plećima iznela generacija njegovih učitelja, ali je taj kostur obavijen živim mesom njegovog temperamenta. Đokić nema još nikakve namere da ovaj, već klasični koncept, u kome se on dobro oseća, zamenjuje nekom od sada aktuelnih tendencija, kakvima se njegovi vršnjaci rado privođavaju. Međutim, šta će iz ovog stava još umeti da izvuče za umetnost — ostaje nam da sačekamo.

Niš

Balša Rajčević

Dušan Đokić

Izborom objekata, nastalih u periodu 1973—1978, Balša Rajčević je ubedljivo i jasno prikazao postojanost i vitalnost jedne specifično-plastičke konceptijske niti, dosledno povučene, kroz veći broj realizovanih modela, gde se onaj fini ukrštaj kategorija prostora-vremena javlja u čulno oduhovljenom obliku, na 91

tako sažet način, da čak i one aksiomatski sasvim sa suprotnih polova inicirajuće vrednosti nalaze u pojavnosti dela jedinstvenu osnovu. Ako predstavlja, danas, već jednu široko razvijenu formaciju primera, porodica objekata Balše Rajčevića, kao svojevrzni izdanak takvog tipa umetničke prakse u našoj